

 СПЕЦПРОЕКТ
 Вікно Відновлення

 СПЕЦПРОЕКТ
 Обличчя сили

 СПЕЦПРОЕКТ
 зМІНИ: просто про безпеку

ПІДТРИМАТИ "РУБРИКУ" ❤️

Сім тисяч книг: як волонтер забезпечує сучасною літературою прифронтові та сільські бібліотеки, про які не дбає держава

Бібліотеки не втрачають актуальності, поки до них надходить сучасна література. У цьому переконаний Олександр Сапронов, волонтер, який постачає прифронтові та сільські бібліотеки новою літературою. Детальніше про ініціативу у тексті "Рубрики".

[English version here](#)

У чому проблема?

В Україні за два роки війни з бібліотек **списали 26 мільйонів 136 тисяч книжок**. Як 2022 року, так і 2023-го відсоток списаних російськомовних видань становив 66%. Російські книги відправили на утилізацію, але заповнювати опустілі стелажі нічим.

Ситуація з оновленням бібліотечних фондів була критичною і до 24 лютого, а з початком повномасштабного вторгнення оновлення бібліотечних фондів коштом держави взагалі не було. Питання наявності україномовних видань та книг сучасних українських письменників на полицях бібліотек особливо актуально для прифронтових та деокупованих регіонів — там, де бібліотеки стали не просто місцем, де можна взяти почитати книгу, а й часто цілими хабами для спілкування, дозвілля та обміну інформацією.

Яке рішення?

Сьогодні книги в українські бібліотеки передають благодійні фонди, доброчинці та волонтери. Один з них — львівський викладач Олександр Сапронов. Під час великої війни чоловік з власної ініціативи допомагає бібліотекам з поповненням їхніх фондів сучасними книжками.

Як це працює?

Для прифронтових бібліотек, госпіталів та військових частин

Олександр Сапронов з книжками, готовими до відправлення. Фото з архіву Олександра

Олександр Сапронов — професійний історик. Більшу частину життя він прожив на південному сході України. А у 2019 переїхав до Львова, де й викладає в одному з приватних ліцеїв міста.

Чоловік книголюб зі стажем, читає, скільки себе пам'ятає. Зазвичай прочитані книжки він продавав через OLX чи книжкові барахолки у соцмережах. Ініціатива з книжкового волонтерства розпочалася спонтанно — в якийсь момент назбиралось багато книг, які "зависли" і ніяк не хотіли продаватися. Віддавати книги задешево не хотілося, тож у фейсбук-спільноті "Книжкова барахолка" Олександр **дав оголошення, що готовий передати два десятки своїх книг якійсь бібліотеці** з прифронтових областей.

"Відгукнулося близько 40 бібліотек і мені стало трохи незручно, що я можу допомогти тільки одній. Тому я написав на своїй сторінці у фейсбук допис, що маю контакти бібліотек і готовий зібрати ще трохи книг. Спочатку моєю найоптимістичнішою думкою було зібрати хоча б 50 книг ще для двох бібліотек. Але план було перевиконано, і вже майже півтора року я працюю в цьому напрямку", — розповідає вчитель.

Команда ініціативи — це сам Олександр та його дружина Анна. Іноді подружжю хтось може допомагати, але зазвичай вони збирають та відправляють книжки для бібліотек самі.

До проекту книги приходять через різні канали — у Львові люди передають особисто, з інших міст надсилають поштою, долучаються автори, видавництва, різні громадські організації, навчальні заклади та дипломатичні представництва. Все це Олександр збирає в одному місці й формує посилки залежно від запитів і типів бібліотек.

"Є різні бібліотеки — міські, районні, сільські, шкільні, дитячі, бібліотеки госпіталів та військових частин. У кожній своя специфіка і я намагаюсь робити посилки, які б найбільше підходили для типу бібліотек, для регіону, де вони знаходяться. Наприклад, якщо є якась краєзнавча література, або художній роман, який має чітку локалізацію, то я відправляю це в регіон, якому присвячена книга", — ділиться Олександр Сапронов.

Учні Лозівського ліцею №4, Харківської області в шкільній бібліотеці. Фото з архіву Лариси Штерман

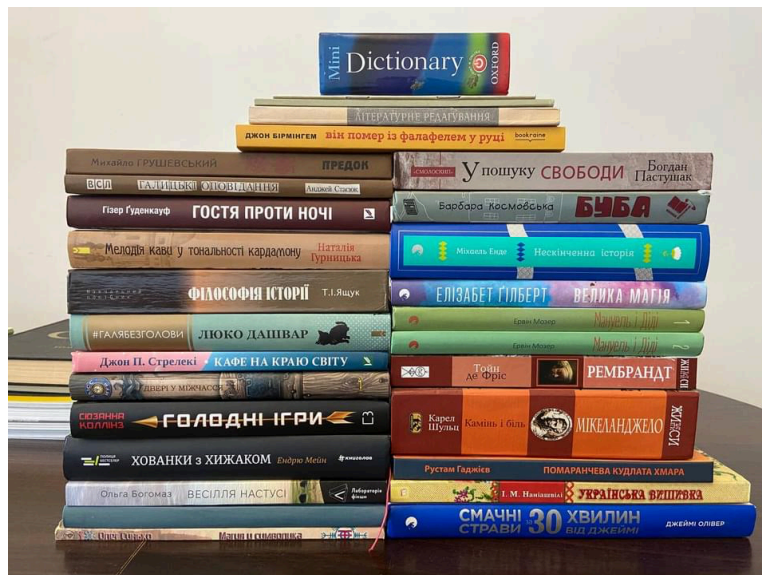
За словами волонтера, найбільші потреби бібліотек — це дитяча література, її просять завжди найбільше. Далі йдуть художні твори популярних українських письменників — Кокотюха, Дашвар, Жадан, Фіалко, Винничук, Кідрук. Також просять літературу з історії України, але якусь популярну, а не специфічні наукові монографії. Основні теми — Друга Світова, УПА, Дисиденти, Революція Гідності, АТО.

З бібліотеками військових частин/госпіталів інша історія. Тут попит на іншу літературу, і її Олександр Сапронов відбирає окремо. Просять "чоловічої" літератури, але не про війну. Детективи, романи "про життя", психологічна, мотиваційна література, фантастика/фентезі, історія — все це потрібно військовим "для душі" та реабілітації.

” *"Конкретні книги просять не часто, бо в бібліотеках зараз дуже великий книжковий голод, тому раді всьому. Особливо це стало помітно після централізованого списання російських і радянських фондів. Закривати пусті стелажі треба, і це болюче й актуальне питання сьогодні",* — відзначає Олександр Сапронов.

А це точно працює?

"Бібліотечні фотозвіти — це окрема любов"

Посилка №218 до бібліотеки села Наріжжя (Кременчуцький район, Полтавська область). Фото з архіву Олександра

За рік з хвостиком ініціатива Олександра Сапронова збрала **близько 7 тисяч книг, які поповнили полиці у більш ніж 200 бібліотеках**. 90% — це бібліотеки прифронтових областей та звільнених регіонів — від Київщини та Чернігівщини на Півночі до Миколаївщини й Одещини на Півдні.

Швидко та оперативно намагаються реагувати на допомогу бібліотекам, що були в окупації або зазнали руйнувань в результаті бойових дій чи російських обстрілів. Запити з таких бібліотек опрацьовуються позачергово. Були посилки, які доставлялись

прямо у прифронтові громади, везлися машинами через благодійні організації, бо пошта там не працює.

За словами волонтера, зазвичай кожен фотозвіт з бібліотек — це окрема приємна історія, коли він відчуває, що його праця нарешті досягла кінцевої точки.

Шкільна бібліотекарка Тетяна Лягуша презентує книжки, отримані від Олександра Сапронова. Фото з архіву Тетяни Лягуші

До прикладу, шкільна бібліотека Білозерської ЗОШ №13, що у Покровському районі Донецької області, отримала від Олександра Сапронова вже два пакунки з книгами й близько 60 сучасних книжок. Бібліотекарка ЗОШ №13 Тетяна Лягуша говорить:

”Я завжди дуже засмучуюся, коли не можу задовольнити читацьких запитів наших юних читайликів, наших учнів 1-11 класів. Наші діти цікавляться читанням, часто відвідують шкільну бібліотеку. Але бувають випадки, коли я не можу їм нічого запропонувати, бо усю літературу своєї вікової категорії та сфери зацікавлення вони перечитали”.

Пані Тетяна каже, після того, як шкільна бібліотека списала багато застарілої російськомовної літератури, вони отримали лише трохи галузевих предметних посібників.

”Переді мною постала постійна проблема поповнення фонду літератури. Ми часто проводимо з учнями та батьками благодійні акції «Улюблена книга — в подарунок шкільній бібліотеці», збираємо та здаємо макулатуру. А на отримані кошти я самостійно купую сучасні книги за запитами читачів та шкільною програмою. В процесі пошуку недорогих книжок я заглибилася у різноманітні групи з продажу нових книжок, на кшталт «Книжкова барахолка», «Читаємо для дітей» і т.п., де й побачила пропозицію Олександра про допомогу бібліотекам”, — продовжує пані Тетяна.

Книжки, які приїхали на Донеччину завдяки ініціативі львівського педагога були дуже різноманітні: довідкова література, книжки для молодшого та середнього шкільного віку, навіть декілька книжок для малят англійською мовою.

На жаль, зараз бібліотека знаходиться у зоні, близький до ведення бойових дій, школа працює онлайн. Але, за словами Тетяни Лягуші, діти приходять до шкільної бібліотеки, беруть додому книжки. Також бібліотека проводить заходи онлайн з популяризації читання і сподівається, що робота з оновлення фонду шкільної бібліотеки та поповнення його сучасною українською та світовою літературою буде успішно продовжуватися.

Учні Лозівського ліцею розглядають книжки, отримані в ході ініціативи Олександра Сапронова. Фото з архіву Лариси Штерман

Вже рік, як книги від Олександра Сапронова є і в бібліотеці Лозівського ліцею №4 (Харківщина). Як розповідає Лариса Штерман, завідувачка бібліотеки, **з 2013 року шкільна бібліотека не мала надходжень**. Проблема з фондами дуже гостра, і зараз все це залежить тільки від ініціативи бібліотекаря.

"Інтерес до читання під час війни у нас тільки підвищується, бо перебої зі світлом та інтернетом досить часті — ми проживаємо в прифронтовій зоні. Навчання тільки онлайн. Батьки молодших школярів, звертаючи увагу на техніку читання своїх дітей, записують їх до бібліотеки, бо книги зараз досить дорогі, не кожна сім'я може собі їх дозволити. Найближчі книгарні у Харкові, а замовлення в інтернеті тягнуть ще й оплату пересилки.

” В нашому ліцеї навчаються 1300 дітей. Тож читати є кому, а завдяки ініціативі пана Олександра — є що”, — говорить Лариса Штерман.

Книжки, які отримала Публічна бібліотека Лозівської міської ради. Фото з архіву Світлани Вовк

Світлана Вовк також з Лозової, вона — завідувачка Публічної бібліотеки Лозівської міської ради. До її структури входять також 28 сільських бібліотек — філій.

"З початком війни у багатьох читачів пішло гостре відторгнення всього російського і книг в тому числі. А з українськими книгами ситуація дуже непроста: ті, що бібліотека має, зачитані ледь не до дірок, а купити стільки нових, щоб хоч трохи задовольнити запити читачів, просто нереально. Тому проєкт Олександра Сапронова став для нас неймовірно приємним сюрпризом.

” Тридцять, сорок, п'ятдесят сучасних українських книг для сільської бібліотеки — це справжній скарб”, — говорить Світлана Вовк.

Бібліотекарка радіє — тепер зали сільських бібліотек Харківщини не зійуть пустими полицями, а поступово заповнюються літературними обновками та знайомлять читачів з сучасними авторами. А скільки щастя від новинок у дітей, які обирають виключно українську книгу!

Ще більше корисних рішень!

"Все, що ми робимо — це гра в довгу"

В процесі пакування книжок. Фото з архіву Олександра

Заклики до збору книг та звіти про посилки Олександр регулярно публікує на своїй сторінці у Фейсбук.

Іноді волонтера питають, навіщо він все це робить — збирає книги, витрачає час на пакування і регулярно тягання нелегких коробок на пошту. Кілька разів волонтерові казали, що є книги, які готові віддати, але не думають, що їх десь читатимуть.

Олександр відповідає — десь якась книга і дійсно пролежить. А десь, навіть якщо пакунок з книжками й не змінить чийсь долю, він стане тим, що приведе дитину чи дорослого до якісної, української літератури, або допоможе зацікавитися історією. Крім того, бібліотеки в контакті між собою, вони обмінюються книгами, і якщо якась книга неактуальна в одній бібліотеці, вона знайде свого читача в іншій.

Також питають, навіщо він передає англійські книги в сільські бібліотеки.

” *"У кожному населеному пункті є вчителі англійської, у кожному селі є діти, які вчать англійську і хочуть поїхати вчитись за кордон. Англійські книги — дефіцит в Україні, вони дорогі, тому якщо в якомусь селі вчителька і дві дитини прочитають англійський роман Дена Брауна, значить все було не дарма", — говорить Олександр Сапронов.*

Історик пояснює, все що зараз робить він та інші книжкові волонтери — це гра в довгу. Книжкові стелажі в бібліотеках мають виглядати кількісно солідними. Так, з часом якийсь відсоток книг відсіється й оптимізується від переходу кількості в якість, але без цього неможливо. За його словами, зараз ми поки що на стадії кількісного наповнення бібліотек сучасною літературою.

Видавництво Molnar передало для бібліотек цілу палету своїх коміксів. Фото з архіву Олександра

Дехто впевнений, що бібліотеки віджили себе і в бібліотеки ніхто не ходить. Але Олександр переконаний — все залежить від того, що саме бібліотека може запропонувати читачам.

*"Частково це буде вірно, але тільки частково, бо як нема пропозиції, то й ходити нічого. Колись я перестав ходити до своєї сільської бібліотеки, бо **перечитав все, що мене цікавило**. Я знав напам'ять розташування книжок на стелажах, а з нових надходжень була тільки періодика і якісь професійні журнали.*

” *Якщо бібліотекар буде мати оновлення і пропозиції, то й люди підуть. В магазині, школі чи церкві хтось скаже, що там є книга по отому серіалу чи отого автора, що зараз воює. І люди підуть глянути, обов'язково”,* — впевнений Олександр Сапронов.

Він додає, що сьогодні сільські бібліотеки зовсім не якість реліктове явище. Багато разів бібліотекарки казали Олександру, що люди приходять до бібліотеки не тільки за книжкою, а й за спілкуванням та натхненням, адже в прифронтових громадах публічного життя зараз мінімум. Клуби та будинки культури не працюють, концертів немає, школи на дистанційному навчанні. Як місце комунікації залишається тільки бібліотека.

Книги для Публічної бібліотеки Солоницівської селищної ради (Харківщина). Фото з архіву Олександра

Своєю чергою Олександр Сапронов ділиться особистим відкриттям — бібліотечний світ України живий і дуже хоче розвиватись. Бібліотеки — не пережитки минулого, вони активно змінюються, стають культурними центрами своїх громад. Головне, що заважає, — відсутність фінансування. Часто шкільні, сільські та бібліотеки маленьких містечок тримаються тільки на ентузіазмі бібліотекарів та на допомозі волонтерів та фондів.

"Що дає мені ця діяльність? Я завжди хотів, щоб люди більше читали, мені хотілось, щоб українська книга нарешті поборолася засилля російської в книгарнях та бібліотеках. Це мій маленький камінець в українізацію українського публічного простору, особливо в тих регіонах, де він завжди був у меншості, завалений російською книгою, музикою та кінематографом. Я хочу бачити на полицях бібліотек українських авторів, українські книги, а не безкінечних лермонтових, есеніних, катаєвих", — резюмує волонтер.

Як допомогти проєкту?

Допомогти волонтерській ініціативі Олександра Сапронова можна різними шляхами:

- ✦ **написати** йому у фейсбук і домовитись про зустріч, аби передати книги у Львові або ж надіслати книги поштою;
- ✦ задонатити на купівлю книг для бібліотек. Проєкт має окремі картки та банки виключно для зборів і PayPal для закордонних переказів. *"Я вмію шукати знижки і промокоди на сайтах видавництва, маю десятки продавців на вторинному ринку, які продадуть мені книгу за 150, яка в магазині коштує 350"*, — зазначає автор проєкту;
- ✦ часто книги до проєкту передають самі автори або видавництва, тож, якщо ви письменник чи є представником видавництва і також хочете взяти участь у хорошій ініціативі, приєднуйтеся;
- ✦ можна провести збори книг у себе в будинку чи на роботі й теж направити їх Олександру, або отримати від нього адреси бібліотек для самостійного відправлення.
- ✦ взяти участь у **благодійному розіграші книг**, які регулярно влаштовує Олександр Сапронов. Прибуток від лотереї витрачається на допомогу для бібліотек прифронтових та звільнених територій.

Як не треба допомагати? Прислати 30 кілограмів літератури, виданої за радянських часів. Олександр Сапронов завжди наголошує, що **не приймає російськомовні та російські книги**.

Читайте також

"Пізнання світу через науку": як безоплатний лекторій Science Kids організовує STEM-дозвілля для дітей

Мотивувати студентів залишатися в Україні: рішення від Житомирської політехніки

Автор: **Аліса Смагіна**

Рубрика: **Кейси**

2493

РУБРИКА
ВСЕ ПО ПОЛИЧКАХ

Рішення можна побачити

Підпишись на Instagram

#Волонтерство #Книги #Культура #Освіта #Село #бібліотека #література

Якщо ви знайшли помилку, будь ласка, виділіть фрагмент тексту та натисніть **Ctrl+Enter**.

ПОШИРИТИ

ТВІТНУТИ

НАДІСЛАТИ

Читайте нас у Facebook

Читайте нас у Telegram

РУБРИКА
ВСЕ ПО ПОЛИЧКАХ

ТОВ "ІА" Рубрика. Всі права дотримано. Посилання на першоджерело при використанні матеріалів Rubryka.com обов'язкове. Редакція не завжди

РУБРИКИ

ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ

КОРИСНЕ

НЕБАЙДУЖА

ЕКОРУБРИКА

УРБАНРУБРИКА

НОВИНИ

КОЛОНКИ

СПЕЦПРОЕКТИ